БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 121 (5112)

31 МАЙ 1983 й.

СЕШАНБА

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.

Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ РЕСПУБЛИКА КОММУНИСТЛАРИ, БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ ҚИЛАДИГАН ЮҚОРИ СИФАТЛИ МОЛЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ КЎПАЙТИРИШ УЧУН ЎЗЛАРИНИНГ БУТУН КУЧ ВА БИЛИМЛАРИНИ САРФ ҚИЛАДИЛАР, КПСС XXVI СЪЕЗДИ ЎРТАГА ҚЎЙГАН БОШ ИҚТИСОДИЙ ВАЗИФАНИ — СОВЕТ ХАЛҚИНИНГ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ОШИРИШ ВАЗИФАСИНИ ҲАЛ ЭТИШГА ЎЗ ҲИССАЛАРИНИ ҚЎШАДИЛАР, ДЕБ ИШОНЧ БИЛДИРАДИ.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1983 йил 30 май куни Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг X пленуми бўлди.

Пленумда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. Ж. Худойбердиев «КПСС XXVI съезди, партия Марказий Комитети 1982 йил ноябрь Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш тўғрисидаги кўрсатмалари қандай бажарилаётганлиги ҳамда 1983—1985 йилларда аҳолини моллар билан таъминлашни яхшилашга доир қўшимча тадбирлар ҳақида» доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда: Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. К. Камолов, Ўзбекистон ССР қурилиш министри Н. Р. Ражабов, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Р. С. Ашуралиев, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. Хайдуров, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ҳ У. Умаров, Андижон ип газлама комбинатининг директори С. Р. Ниёзов, Тошкент шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари К. П. Дудин, Жиззах устки трикотаж фабрикаси партия ташкилотининг секретари Р. А. Аббосова, Ўзбекистон ССР енгил саноат министри М. Ҳ. Қурбонов, Бухоро ип газлама комбинатининг тўқувчиси В. И. Климова, Ўзбекистон металлургия заводининг директори Р. Ю. Юсупов, Ўзбекистон ССР савдо министри М. Ҳ. Ҳасанов, Ленин йўли пахта тозалаш заводининг директори А. Н. Назаров, Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат министри Ғ. Н. Насриддинов, Наманган шойи газламалар комбинатининг директори Т. Ж. Жўраев ўртоқлар иштирок этдилар.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР енгил саноат министри ўртоқ Н. Н. Тарасов пленум қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Муҳокама этилган масала юзасидан пленум тегишли қарор қабул қилди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети енгил саноат ва халқ истеъмол моллари бўлими мудирининг ўринбосари ўртоқ Л. Ф. Бобикин иштирок этди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленуми ташкилий масалаларни кўриб чиқди.

Марказий Комитет пленуми ўртоқ Л. И. Греков бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзоси ва Марказий Комитет иккинчи секретари вазифаларидан озод қилди.

Марказий Комитет пленуми ўртоқ Т. Н. Осетровни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари қилиб сайлади.

Марказий Комитет пленуми Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ В. К. Михайловни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзоси қилиб сайлади.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети X пленумининг қарори

КПСС XXVI СЪЕЗДИ, ПАРТИЯ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1982 ЙИЛ НОЯБРЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ, КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ Ю. В. АНДРОПОВНИНГ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ КЕНГАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ КЎРСАТМАЛАРИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАМДА 1983—1985 ЙИЛЛАРДА АҲОЛИНИ МОЛЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАШНИ ЯХШИЛАШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ТАДБИРЛАР ҲАҚИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми «КПСС XXVI съезди, партия Марказий Комитети 1982 йил ноябрь Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш тўғрисидаги кўрсатмалари қандай бажарилаётганлиги ҳамда 1983—1985 йилларда аҳолини моллар билан таъминлашни яхшилашга доир қўшимча тадбирлар ҳақида» Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Н. Ж. Худойбердиевнинг докладини тинглаб ва муҳокама этиб, шуни уқтирадики, республика партия, совет, хўжалик, касаба союз, комсомол органлари партия XXVI съездининг, Ўзбекистон Компартияси XX съездининг қарорларига асосланиб, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, уларнинг турларини ва сифатини яхшилаш, шу мақсадда мавжуд резерв ва имкониятлардан янада тўла-тўкис фойдаланиш соҳасида муайян иш қилмоқдалар.

Калава ип, ип ва шойи газламалар, трикотаж ва тикилган буюмлар, пойабзал, мебель, сирланган идиш, маданий-маиший ва рўзғор ашёлари ишлаб чиқарадиган бир қанча йирик корхоналар ва цехлар ишга туширилди. Кўпгина корхоналар реконструкция қилинди, техника билан қайта қуроллантирилди, бу эса маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини оширибгина қолмасдан, шу билан бирга аҳоли кўплаб талаб қилаётган янги турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш имконини ҳам берди.

Илгари истеъмол буюмлари ишлаб чиқармаган корхоналар мана шундай маҳсулотларни ишлаб чиқариш соҳасига кўпроқ жалб этилмоқда, 1982 йилнинг ўзида бундай корхоналар сони 300 дан зиёдроққа кўпайиб кетди. Оғир саноат ва машинасозлик корхоналари халқ учун керакли моллар ишлаб чиқаришга қўшаётган ҳисса анча кўпайди. Маҳаллий хом ашёдан ва ишлаб чиқариш чиқиндиларидан моллар ишлаб чиқариш йил сайин кўпаймоқда.

Йирик корхоналарнинг филиалларини бўш меҳнат ресурслари мавжуд бўлган кичик шаҳарларда, район марказларида ва қишлоқ аҳоли пунктларида қуриш халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарувчи тармоқларни ривожлантиришнинг энг самарали йўналишларидан бири бўлиб қолди. Икки йил ичида 100 тадан кўпроқ филиал ва цех ишга туширилди. Тўқимачилик корхоналарининг филиаллари жадал суръатлар билан, норматив муддатлардан икки-уч баравар тез қурилмоқда. Шу давр ичида жами лойиҳа қувватига мувофиқ йилига 20,6 минг тонна калава ип ва 180 миллион метр хом сурп ишлаб чиқара оладиган 21 та корхона қурилди.

Республикада ишни уйида бажариш формалари кенг ривожланди, бу формалар кўп болали аёлларни, инвалидлар, пенсионерларни, халқ усталарини халқ учун керакли моллар ишлаб чиқаришга жалб этиш имконини бермоқда.

Ўн биринчи беш йиллик бошлангандан бери республикада пландан ташқари чакана нархларда 684 миллион сўмлик халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарилди, шу маҳсулотларни ишлаб чиқариш ҳажми 24 процент кўпайди, яъни планда белгиланганидан анча ошди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати яхшиланди, турлари кўпайди, кўпгина янги буюмларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. 120 тадан кўпроқ бирлашма ва корхона 1460 турдаги маҳсулотни давлат Сифат белгиси билан ишлаб чиқармоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми эришилган натижаларни ижобий баҳолаш билан айни бир вақтда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш соҳасида эришилган даража партия XXVI съездининг ва КПСС Марказий Комитети 1982 йил ноябрь Пленумининг талабларига тўла мос келмайди, деб ҳисоблайди. Ҳали кўпгина турдаги молларга бўлган талаб тўла қондирилмаяпти, шу сабабли бу молларни ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши билан аҳолининг пул даромадлари ўртасида номувофиқлик мавжуд.

Айрим министрликлар, идоралар, иттифоқ қарамоғидаги бирлашмалар ва корхоналар энг зарур ва кўплаб талаб қилинаётган моллар ишлаб чиқариш юзасидан 1981—1982 йиллар учун белгиланган топшириқларни бажармадилар. Енгил саноат, Маҳаллий саноат, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрликлари, «Узбитхим», «Средазэлектроаппарат» бирлашмалари, электротехника заводи, Ўзбекистон металлургия заводи, Тошкент парфюмерия-косметика фабрикаси ва бошқа баъзи корхоналар энг кўп қолоқликка йўл қўйдилар. Январь — апрель ойларида корхоналарнинг 11 процентдан кўпроғи истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш планларини бажармади, 18 процентдан ортиғи эса маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини ўтган йилнинг шу даврига нисбатан камайтириб юборди.

Бир қанча областларнинг партия ва совет органлари энг оддий молларнинг савдо тармоғида йўқлигиға ҳамон тоқат қилиб келмоқдалар, уларни ўз жойида ишлаб чиқаришни ташкил қилиш чораларини кўрмаяптилар. Техника билан яхши таъминланган ва малакали кадрларга, мутахассисларга эга бўлган оғир саноат ва машинасозлик тармоқларининг айрим йирик корхоналарида маданий-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун мавжуд имкониятлардан етарли равишда фойдаланилмаяпти.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ривожлантиришга оид тармоқ программаларини ишлаб чиқишда кўпгина илмий-тадқиқот ва лойиҳа институтлари, машинасозлик, электрон ва электротехника саноати корхоналарининг конструкторлик ва технология бўлимлари фаол қатнашмаяптилар.

Республикада турли тармоқларнинг корхоналари айни бир вақтда молларнинг айрим турларини ишлаб чиқараётганлиги фактлари содир бўлмоқда, бироқ, Ўзбекистон ССР Госплани бу ишни муносиб равишда мувофиқлаштираётгани йўқ.

Енгил саноат, маҳаллий саноат, озиқ-овқат саноати, мева-сабзавот, қишлоқ хўжалиги ва бошқа бир қанча тармоқларнинг корхоналарида айрим маҳсулотлар стандарт талабларига ва техникавий шартларга мос келмайдиган тарзда, эскирган моделлар ва конструкцияларга мувофиқ ишлаб чиқарилмоқда. бу маҳсулотлар касод бўлиб, савдо тармоқларида қолиб кетмоқда.

Савдо министрлиги, Ўзбекбирлашув аҳолининг халқ истеъмол молларига талабини истиқболни ҳисобга олиб етарли равишда ўрганмаяптилар, шунинг оқибатида зарур маҳсулотни кўпроқ ишлаб чиқариш соҳасида саноат корхоналарига дуруст таъсир ўтказмаяптилар, саноатга буюртма беришда хатоларга йўл қўймоқдалар. Корхоналарда аҳоли кўплаб талаб қилаётган юқори сифатли, кўркам, пишиқ ва алоҳида модали буюмлар тайёрлайдиган ихтисослаштирилган участкалар ҳали ҳам кам ташкил этилмоқда.

Қурилиш, Қишлоқ қурилиши министрликлари, Главташкентстрой ва бошқа қурилиш, монтаж министрликлари ҳамда идоралари халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга мўлжалланган кўпгина объектлардаги пудрат ишлари планларининг бажарилишини таъминламаяптилар. Шу йилнинг январь — апрель ойларидагина енгил саноат қурилишларида 22 миллион сўмлик, маҳаллий саноат қурилишларида 2,5 миллион сўмлик, озиқ-овқат саноати объектларида 2 миллион сўмлик маблағ ўзлаштирилмай қолди.

Жойлардаги партия ва совет органлари аҳоли учун керакли юқори сифатли моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан боғлиқ бўлган вазифаларни ҳал этишда, корхоналарни қуриш, реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантиришни жадаллаштириш устидан, мавжуд ва янги барпо этилган ишлаб чиқариш қувватларидан яхшироқ фойдаланиш устидан зарур контроллик ўрнатишда ҳамиша ҳам қатъият кўрсатаётганлари йўқ. Маҳаллий хом ашё манбаларини, иккиламчи ресурсларни қўлланиш ҳисобига истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш имкониятларидан тўла фойдаланилмаяпти. Ишлаб чиқаришнинг чиқитсиз технологияси суст жорий этилмоқда.

Оммавий ахборот воситалари, матбуот, телевидение ва радио халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришда юксак кўрсаткичларга эришган илғор коллективларнинг тажрибасини ҳали ҳам кам ёритмоқда.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, Озиқ-овқат программаси комплексидаги хизмат соҳаларини кенгайтириш КПСС XXVI съезди тасдиқлаган социал программанинг марказий қисми бўлиб, доимо республика партия, совет, касаба союз, комсомол органлари, министрликлари ва идораларининг диққат марказида туриши лозимлигини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленуми таъкидлаб ўтади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми қарор қилади:

1. Хилма-хил ва юқори сифатли халқ истеъмоли молларига аҳолининг доимо ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш учун барча резерв ва имкониятлардан фойдаланиш соҳасидаги ишларни янада яхшилаш ҳамма партия, совет, касаба союз органларининг, министрликлар ва идораларнинг, иттифоқ қарамоғидаги бирлашмалар ва корхоналарнинг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин. Бу соҳадаги иш практикасида улар кўпроқ ташаббускорлик ва қатъият кўрсатсинлар, КПСС XXVI съездининг аҳоли учун моллар ишлаб чиқариш, хизмат соҳасини ривожлантириш — энг муҳим партиявий иш эканлиги тўғрисидаги кўрсатмаларига доимо амал қилсинлар. Шу йил камида 350 миллион сўмлик (чакана нархларда), шу жумладан, республика қарамоғидаги корхоналарда 106 миллион сўмлик, беш йиллик мобайнида эса 1,2 миллиард сўмлик халқ истеъмол моллари қўшимча равишда ишлаб чиқарилсин.

2. Область, шаҳар, район партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область, шаҳар ва район ижроия комитетлари белгиланган номенклатурадаги халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ҳамда тузилган шартномаларга мувофиқ турдаги молларни етказиб бериш юзасидан белгиланган план ва топшириқларнинг бажарилиши учун хўжалик раҳбарларига нисбатан талабчанликни оширсинлар.

Ҳар бир корхонада махсус цехлар, участкалар вужудга келтириш йўли билан халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни ташкил этишга, яроқли чиқиндилардан, маҳаллий хом ашё ресурсларидан, қум, шағалдан, саноат корхоналари ва ҳунармандчилик ёрдамчи хўжаликлари имкониятларидан энг кўп фойдаланишга, ишни уйда бажарувчилар меҳнатини кенг жалб этишга эришилсин ҳамда иш ҳақи фондининг ҳар сўми ҳисобига мана шундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш таъминлансин.

Янги ишга туширилган корхоналарда ва айниқса, филиалларда халқ учун керакли моллар ишлаб чиқариш қувватлари қунт билан жадал ўзлаштирилсин ҳамда республиканинг бўш меҳнат ресурслари мавжуд бўлган аҳоли пунктларида янги корхоналар барпо этилсин, бунда мазкур корхоналарнинг ташкил этилиши иқтисодий проблемани ҳал этибгина қолмай, шу билан бирга муҳим социал-сиёсий омил бўлмиш қишлоқда ишчилар синфини вужудга келтиришга ҳамда ўн минглаб маҳаллий миллат аёлларини ва ёшларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этишга ҳам имкон беради.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг VII пленуми қарорларига асосланиб, илм-фан, техниканинг энг янги ютуқлари ва илғор тажриба мунтазам равишда ишлаб чиқаришга жорий этилсин ва шу асосда ишлаб чиқаришнинг ҳамда чиқарилаётган истеъмол буюмларининг техникавий даражаси анча оширилсин. Моддий-техникавий ресурслардан янада оқилона ва тежаб-тергаб фойдаланиш ҳамда ишлаб чиқаришнинг чиқитсиз технологиясини бутун чоралар билан жорий этиш юзасидан зарур тадбирлар кўрилсин, халқ истеъмол моллари тайёрлаш учун маҳаллий хом ашё манбаларидан, иккиламчи ресурслардан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Маданий-маиший моллар ва рўзғор ашёлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга халқ хўжалиги барча тармоқлари корхоналарининг янада салмоқли ҳисса қўшишлари таъминлансин. Техникавий мураккаб истеъмол буюмлари кўпроқ ишлаб чиқарилсин. Бу ишда янги молларни ишлаб чиқаришга жорий этувчи «Союзпромвнедрение» Умумиттифоқ бирлашмаси Ўзбекистон республика филиалининг роли оширилсин. Илмий-тадқиқот ташкилотлари ҳамда машинасозлик, электрон ва электротехника саноати корхоналари лойиҳа-конструкторлик ташкилотлари тармоқ программаларини ва янги буюмларнинг намуналарини ишлаб чиқишга янада актив жалб этилсин.

Халқ истеъмол молларининг сифатини тубдан яхшилаш, турларини янгилаш юзасидан қўшимча тадбирлар амалга оширилсин. Маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системалари таъсирчанлиги ва ишлаб чиқаришнинг метрология таъминоти даражаси оширилсин. Маҳсулотларни давлат Сифат белгиси аттестациясига тайёрлаш ва уларга Сифат белгиси бериш иши яхшилансин. Ўн биринчи беш йиллик охиригача халққа мўлжалланган олий сифат категориясидаги молларнинг салмоғи ишлаб чиқарилаётган мана шу маҳсулотлар жами ҳажмининг 20 процентига етказилсин, бунинг учун аҳоли кўплаб талаб қилаётган олий сифатли, кўркам, пухта ва алоҳида модали маҳсулотлар тайёрлайдиган ихтисослаштирилган участкалар ташкил этилсин.

Пишиқ-пухта маҳсулот ишлаб чиқарилиш учун турдош корхоналарнинг масъулияти оширилсин. Аҳолига истеъмол хусусиятлари оширилган янги, модали моллар ишлаб чиқиш учун моделлар уйларининг иш савияси кўтарилсин.

3. Ўзбекистон ССР Госплани министрликлар, идоралар билан, иттифоқ қарамоғидаги бирлашмалар ва корхоналар билан, халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари билан биргаликда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш йиллик планларини ишлаб чиқиш чоғида халқ истеъмол молларини қўшимча равишда ишлаб чиқариш юзасидан зарур тадбирларни назарда тутсин. Шу молларни ишлаб чиқарувчи корхоналар иши зарур даражада мувофиқлаштириб турилсин. Шу тариқа турли тармоқларнинг корхоналарида бир типдаги маҳсулотларнинг айни бир вақтда ўринсиз равишда ишлаб чиқарилишига йўл қўйилмайдиган бўлсин.

4. Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги билан Ўзбекбирлашув аҳолининг халқ истеъмол моллари билан таъминланиши учун савдо ташкилотлари масъулиятини оширсинлар. Савдо корхоналарида етишмаётган молларни, айниқса, арзон молларни ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва кўпайтириш учун, харидорлар талаби ўзгаришини эътиборга олиб, маҳсулотларнинг турлари ўз вақтида янгиланиши учун саноатга нисбатан талабчанлик оширилсин. Халққа сотиладиган молларни етказиб бериш юзасидан тузилган шартномаларнинг бажарилиши устидан контроллик кучайтирилсин. Шу моллар билан савдо қилишни ташкил этишни яхшилаш ва истиқболда уларга бўлган эҳтиёжни прогноз қилиш юзасидан зарур чоралар кўрилсин.

5. Область партия комитетлари, саноат, қурилиш ва монтаж министрликлари ҳамда идоралари халқ учун моллар ишлаб чиқарадиган корхоналар қурилишига муносабатни тубдан ўзгартирсинлар. Шу объектларга зарур моддий ресурслар, ишчи кучи ва механизмлар келтирилсин ҳамда уларнинг белгиланган муддатларда ва барвақт ишга туширилиши таъминлансин, бу корхоналарни ишлатувчи кадрлар ўз вақтида тайёрлансин, уларга нормал меҳнат ва турмуш шароитлари яратилсин ҳамда янги ишга туширилган қувватларнинг норматив муддатларда ўзлаштирилишига эришилсин.

6. Область, шаҳар, район партия комитетлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари корхоналардаги сиёсий-тарбиявий иш савиясини оширсинлар, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни юксалтириш учун кенг социалистик мусобақани авж олдирсинлар, меҳнат коллективларидаги ташкилотчилик ва сиёсий иш услуби ҳамда методларини доимо такомиллаштирсинлар. Меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг бригада формалари кенг жорий қилинсин. Ишлаб чиқариш ва меҳнат интизоми мустаҳкамлансин, халққа керакли молларнинг сифатини яхшилаш ва турларини кўпайтириш учун, моддий ва меҳнат ресурсларидан оқилона ҳамда тежаб-тергаб фойдаланиш учун сабот билан курашилсин.

7. Республика ва область газеталарининг, журналларининг редакциялари, радио ва телевидение халқ учун юқори сифатли моллар ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топшириқларни бажаришда юқори натижаларга эришган бирлашма ва корхоналарнинг ишини мунтазам равишда ёритиб борсинлар.

* * *

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми республика коммунистлари, барча меҳнаткашлари халқ истеъмол қиладиган юқори сифатли моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун ўзларининг бутун куч ва билимларини сарф қиладилар, КПСС XXVI съезди ўртага қўйган бош иқтисодий вазифани — совет халқининг фаровонлигини янада ошириш вазифасини ҳал этишга ўз ҳиссаларини қўшадилар, деб ишонч билдиради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ Т. Н. ОСЕТРОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ ЎРИНБОСАРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Тимофей Николаевич Осетров бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан у Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
И. УСМОНХЎЖАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА.

1983 йил 30 май, Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ В. К. МИХАЙЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ ЎРИНБОСАРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Виктор Константинович Михайлов Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
И. УСМОНХЎЖАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Г. ҲАЙДАРОВА.

1983 йил 30 май, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия, совет, хўжалик органларида кўп йил самарали ишлаганлиги, ижтимоий-сиёсий ҳаётда актив қатнашганлиги учун ва туғилган кунига етмиш йил тўлиши муносабати билан республика миқёсидаги шахсий пенсионер ўртоқ Мадраим Раҳмоновни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Коммунистик партия билан Совет давлатининг таниқли арбоби, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси, СССР Олий Советининг депутати, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Арвид Янович **Пельше** оғир касалликдан сўнг 1983 йил 29 майда 85 ёшида вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — **СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ** — **СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ**

Арвид Янович ПЕЛЬШЕ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси, СССР Олий Советининг депутати, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Арвид Янович Пельше оғир касалликдан сўнг 1983 йил 29 майда саксон беш ёшида вафот этди. Коммунистик партия билан Совет давлатининг таниқли арбоби, оташин интернационалист, ленинчи большевиклар шонли отрядининг энг кекса намояндаларидан бири ҳаётдан кўз юмди.

Арвид Янович Пельше 1899 йилнинг 7 февралида Грюнвальд волостида (ҳозир Латвия ССРнинг Бауск райони) деҳқон оиласида туғилди. Арвид Янович 1914 йилда Ригадаги политехника курсларига ўқишга кирди. Тез орада у бу ерда яширин шароитда иш олиб бораётган коммунистик ташкилот билан алоқа ўрнатди. А. Я. Пельше 1915 йилда Коммунистик партия сафига кирди. Ана шу пайтдан бошлаб унинг бутун фаолияти Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг кураши ва тарихий зафарлари билан чамбарчас боғлангандир.

Биринчи жаҳон уруши йилларида Арвид Янович Пельше Рига ва Витебскдаги устахоналарда, Харьковдаги паровозсозлик заводида фрезерчи, Петроградда қолипловчи, Архангельск портида юк ташувчи бўлиб ишлаб, ҳамма жойда партия комитетларининг топшириқларига биноан революцион агитация ва пропаганда олиб борди. 1917 йил февраль революциясидан кейин А. Я. Пельше Петроград ишчи ва солдат депутатлари Советига депутат қилиб сайланди. У 1917 йилнинг июль-август ойларида Архангельск партия ташкилотидан делегат сифатида Коммунистик партия VI съездининг ишида қатнашди.

Арвид Янович Пельше Улуғ Октябрь социалистик революциясини тайёрлаш ва амалга оширишда актив иштирок этди. У 1918 йилда Москвада ВЧК ходими бўлди. 1919 йилда Қизил Армияга кириб, унинг сафларида ўн йил хизмат қилди, Рига остоналарида ва Украинада гражданлар уруши фронтларидаги жангларда қатнашди, сўнгра эса армия сиёсий органларида ишлади. А. Я. Пельше 1929 йилдан 1931 йилгача қизил профессура институтида ўқиди ва айни вақтда Москвадаги бир қанча олий ўқув юртларида ўқитувчилик қилди.

Арвид Янович Пельше 1933 йилдан 1937 йилгача Қозоғистон ССРдаги Магажанов ва Чёрний Иртиш совхозлари сиёсий бўлимининг бошлиғи бўлди, сўнгра Москвада Совхозлар халқ комиссариатида ишлади. 1937 йилда А. Я. Пельше ўқитувчилик ишига юборилади ва унга марксизм-ленинизм кафедрасининг доценти унвони берилади.

1941 йилнинг бошларида Арвид Янович Пельше Латвия Компартияси Марказий Комитетининг пропаганда ва агитация бўйича секретари қилиб сайланади. У Улуғ Ватан уруши даврида пропаганда ишлари билан бир қаторда партия ва совет кадрларини тайёрлаш билан шуғулланди. 1959 йилнинг ноябрида А. Я. Пельше Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари қилиб сайланди. Партия ташкилоти унинг раҳбарлигида республика экономикаси ва маданиятини ривожлантиришда катта муваффақиятларга эришди. Латвия ССР Фанлар академияси ташкил этилган пайтдан буён А. Я. Пельше унинг мухбир аъзосидир.

Арвид Янович Пельше Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX, XXII—XXVI съездларининг делегати бўлган эди, у партия XXII—XXVI съездларида КПСС Марказий Комитетининг аъзоси этиб сайланди. 1966 йилдан бошлаб А. Я. Пельше КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси ва худди шу пайтдан буён КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси эди. У 2—10-чақириқ СССР Олий Советининг, шунингдек, РСФСР Олий Совети ва Латвия ССР Олий Советининг депутати қилиб сайланганди.

А. Я. Пельше партия ва давлат фаолиятининг барча лавозимларида ўзининг бутун кучи, бой тажрибаси ва билимини марксизм-ленинизм улуғ идеалларига астойдил хизмат қилишга сарфлаб келди. У партия қурилиши назарияси ва практикасини ривожлантиришга, партия контролини ташкил этиш ва амалга оширишга, партия ва давлат интизомини мустаҳкамлашга ҳисса қўшди. А. Я. Пельше КПСС-нинг қардош Коммунистик ва ишчи партиялар билан алоқаларини ривожлантириш соҳасидаги фаолиятида актив иштирок этди.

Арвид Янович Пельше қалби дарё ва ажойиб инсон эди. Оддийлик ва камтарлик, одамларга эътибор бериб, меҳрибонлик билан муносабатда бўлиш унга хос фазилатлар эди. У партия ва халқ ўртасида чуқур иззат-ҳурматга сазовор бўлди.

Ватан олдидаги катта хизматлари учун Арвид Янович Пельше икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди, етти марта Ленин ордени билан, Октябрь революцияси ордени ва кўпгина медаллар билан мукофотланган эди.

Коммунистик партиянинг содиқ фарзанди, ўзининг бутун ҳаётини коммунистик қурилиш улуғ ишига бағишлаган Арвид Янович Пельшенинг порлоқ хотираси совет кишиларининг қалбида ҳамиша сақланиб қолади.

Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громико, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Шчербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, Н. И. Рижков, Г. Ф. Сизов, Е. К. Лигачёв, Б. И. Стукалин, К. М. Боголюбов, И. С. Густов, Г. С. Павлов, А. Э. Восс, А. М. Школьников, А. А. Епишев, С. А. Шалаев, В. М. Мишин, Ю. Я. Рубэн, П. Я. Страутманис, А. К. Малмейстер, В. К. Круминьш.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети қарор қилдилар:

1. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси Арвид Янович Пельшени дафн этишни ташкил қилиш учун ўртоқ В. В. Гришин — раис, М. С. Горбачев, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, А. Э. Восс, И. С. Густов ўртоқлардан иборат ҳукумат комиссияси тузилсин.

2. А. Я. Пельше Қизил майдонда, Кремль девори ёнига дафн этилсин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси А. Я. Пельшени дафн этишни ташкил қилувчи ҳукумат комиссиясидан

Ҳукумат комиссияси марҳум А. Я. Пельше билан видолашиш учун Союзлар уйининг Колонна залига кириш 31 май куни соат 11 дан 18 гача очиқ эканлигини маълум қилади.

АРВИД ЯНОВИЧ ПЕЛЬШЕНИНГ КАСАЛЛИГИ ВА ЎЛИМИНИНГ САБАБИ ТЎҒРИСИДА МЕДИЦИНА ХУЛОСАСИ

1899 йилда туғилган А. Я. Пельше ўпка ракига мубтало бўлган эди. Касаллик ўпка ателектази ҳамда ўпка-юрак фаолиятининг муттасил заифлашганлиги сабабли кучая борди.

1983 йил 29 май куни соат 5 дан 55 минут ўтганда юрак тўхтаб қолганлиги сабабли ўлим содир бўлди.

Патологоанатомик текшириш чоғида диагноз тўла тасдиқланди.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ҳузуридаги Тўртинчи Бош бошқарманинг бошлиғи, СССР Фанлар академияси ва СССР Медицина фанлари академиясининг академиги, профессор Е. И. Чазов; СССР Медицина фанлари академиясининг академиги, профессор Н. Н. Малиновский; хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор В. Г. Попов; СССР Медицина фанлари академиясининг мухбир аъзоси, профессор А. Г. Чучалин; СССР Медицина фанлари академиясининг мухбир аъзоси, профессор М. И. Перельман; медицина фанлари доктори И. В. Мартинов; даволовчи врач А. Я. Заварнова; патологоанатомик бўлим мудири Г. Д. Левицкая.

БЕШ ЙИЛЛИК ВАХТАСИДА

ЧЕВАРЛАР ҒАЙРАТИ

Пойтахтимиздаги тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи КПСС XXVI съезди, Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди ҳамда КПСС Марказий Комитетининг ноябрь (1982 йил) Пленуми қарорларини ҳаётга тадбиқ эта бориб, салмоқли натижаларга эришмоқдалар. Коллектив ишлаб чиқариш ҳажмини оширибгина қолмай, балки маҳсулот сифатини ҳам яхшилашга муваффақ бўлмоқда. Ўтган йили корхонада планга қўшимча 349 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинганди. Ялпи маҳсулотнинг 38 проценти давлат Сифат белгиси билан тайёрланди.

Социалистик мусобақани, меҳнатни тўғри ташкил этиш ва ҳақ тўлашнинг янги прогрессив методи — бригада пудрати усулини кенг жорий қилиш, янги техника ва илғор тажрибалардан унумли фойдаланиш эвазига бирлашмада шу йилнинг 4 ойлик план-топшириқлари ҳам ортиғи билан бажарилди.

Цехлараро социалистик мусобақада коммунист, «Ҳурмат белгиси» ордени кавалери Рихси Юсупова бошлиқ 1-цех коллективи пешқадамлик қилмоқда. Цехда 450 нафар ишчи аҳиллик билан меҳнат қилади.

Маълумки, меҳнат интизоми муваффақиятнинг бош омилидир. Цехда кечикиш, прогул, шунингдек, кадрлар қўнимсизлиги сингари ҳолларга барҳам берилиб, барқарор коллектив вужудга келтирилган. Шунинг учун ҳам цех коллективи ҳамиша план-топшириқларни ортиғи билан бажариб, мусобақада пешқадамликни қўлдан бермай келяпти.

Биринчи цехда ҳаммаси бўлиб, 14 хил маҳсулот ишлаб чиқарилади. Аёллар кўйлаги, мактаб ўқувчиларининг формаси, болалар кўйлаги ва бошқалар шулар жумласидандир. Шундан 7 хил маҳсулотга давлат Сифат белгиси берилган.

Тамара Имомхўжаева, Насиҳат Зоҳидова, Сабоҳат Алимуҳамедова, Машкура Муҳиддинова, Лидия Саприкина сингари чеварлар кунлик-смена ва ойлик нормаларини мунтазам равишда 150 — 160 процент қилиб бажармоқдалар.

Цехда кўп йиллик бой ишлаб чиқариш тажрибасига эга бўлган ветеран тикувчилар кўплаб топилади. Мунира Жўрабоева ана шундай ишчилардан саналади. Унинг фабрикада фидокорона меҳнат қилаётганига роса 32 йил бўлди. М. Жўрабоеванинг кўп йиллик ҳалол меҳнатлари партия ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган. У «Ҳурмат белгиси» ордени ва бир неча медаллар билан мукофотланган.

Мунира Жўрабоева ҳозир вақтдан ўзиб, шу йилнинг декабрь ойи ҳисобига ишламоқда. Моҳир тикувчи она шаҳримиз Тошкентнинг 2000 йиллик тўйигача 3,5 йиллик шахсий план-топшириқни бажаришга аҳд қилган.

Корхонада янги техника ва технологиядан унумли фойдаланишга ҳам катта эътибор бериб келинмоқда. Йилдан-йилга цехларга кўплаб янги, серунум тикув машиналари ўрнатилмоқда. Мавжуд ускуналар эса такомиллаштирилмоқда. Биргина ўтган йили бирлашманинг цехларига 135 та янги универсал машиналар ўрнатилди. Бирлашма филиалида плашч, аёллар кўйлаги ишлаб чиқаришга мўлжалланган 2 та комплекс механизациялашган поток линияси ишга туширилди. Ишлаб чиқаришга янги техникани жорий этиш эвазига 68 минг сўмлик иқтисодий самара олинди. Меҳнат унумдорлиги 0,5 процентга ўсди. 1983 — 1984 йилларда яна 2 та поток линияси ўрнатилади. Натижада аралаш газламадан плашч ишлаб чиқариш ҳажми сезиларли даражада ошади.

Маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга корхона рационализаторлари салмоқли ҳисса қўшмоқдалар. Бундан 4 ой муқаддам бирлашманинг Кўкчадаги бош корхонасида 5 та тикув машинасига рационализаторлар таклифи билан махсус мослама ўрнатилганди. Бу мосламалар синовдан муваффақиятли ўтди. Улар тикувчиларга жуда қўл келди. Қизлар кўйлаги манжетини тикиш уч операциядан иборат бўлиб, аввалари бу ишни уч тикувчи бажарарди. Мослама ўрнатилгач, бу жараёнларни бир киши жуда қисқа муддатда амалга ошира бошлади. Бир манжетни тикиш учун аввалари 253 секунд вақт сарф қилинарди, эндиликда манжетни тайёрлашга 144 секунд кифоя қилади. Ҳам ишчи кучи, ҳам иш вақтидан тежаш ва натижада ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш имкони юзага келди.

Бирлашма чеварлари айни кунларда йиллик топшириқни муддатидан илгари бажариш учун курашмоқдалар. Улар Тошкентнинг 2000 йиллик юбилейини муносиб совғалар билан нишонлаш мақсадида зарбдор вахтада туриб, ғайрат-шижоат билан меҳнат қилмоқдалар.

Б. САЙДАЛИЕВ.

тонгги газеталарда

Ўзбекистон ССР Олий Совети ташқи ишлар комиссияси 30 май куни Ўзбекистон Граждан авиацияси бошқармаси, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлигининг чет эллик туристларга хизмат кўрсатишни яхшилаш борасидаги ишини муҳокама қилди.

* * *

АДР Министрлар Совети ҳузуридаги ислом ишлари билан шуғулланувчи бош бошқарма раиси Абдул Вали Ҳожат бошчилигидаги Афғонистон делегацияси Ўзбекистон ҳаёти билан танишмоқда. Меҳмонлар Самарқанд, Каттақўрғонда бўлдилар, Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

РАҚСДА — ХАЛҚНИНГ ТАҚДИРИ

Ўзбек халқ ва классик рақсининг, миллий балетнинг қарор топиши ҳамда ривожланиши ажойиб саҳна устаси Мукаррама Турғунбоева номи билан ва у тузган «Баҳор» ансамблининг ижодиёти билан чамбарчас боғлиқдир. 30 май куни Тошкентда бўлиб ўтган юбилей кечаси СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти ва Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати М. Турғунбоева туғилган куннинг 70 йиллигига ва Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган давлат «Баҳор» халқ рақс ансамблининг 25 йиллигига бағишланди. Жамоатчилик вакиллари, хореография санъати усталари, Ўзбекистон, қардош иттифоқдош республикаларнинг таниқли маданият арбоблари Навоий номли опера ва балет театрига йиғилдилар.

Ўзбекистон Театр жамияти правлениеси президиумининг раиси, СССР халқ артисти С. Эшонтўраева кечада М. Турғунбоева ва «Баҳор» ансамбли тўғрисида гапирди.

Машҳур саҳна усталари, Тошкент ижодий коллективларининг вакиллари, республика меҳмонлари ўз сўзлари ва табрикномаларида саҳна санъатини ривожлантиришга жуда катта таъсир ўтказган Турғунбоеванинг ажойиб мероси тўғрисида, унинг ёш артистларни тарбиялашга қўшган ҳиссаси ҳақида гапирдилар. Ўн олти ёшида саҳнага чиққан Мукаррама опа Ўзбекистон совет санъаткор зиёлилари вакилларининг жонажон ўлкада революцион ўзгартишлар учун, хотин-қизларни озод қилиш учун олиб борган курашида актив қатнашди.

Артист ўзининг қарийб ярим асрлик ижодий фаолияти мобайнида салкам икки юз элликта рақс яратди, ана шу рақсларда фольклор ва замонавий хореография элементлари узвий боғланиб кетган, қадимий халқ анъаналари янги мазмун билан тўлдирилган. «Баҳор»нинг бугунги программасида ҳам Турғунбоева саҳналаштирган кўпгина номерлар бор. «Катта ўйин» классик рақси, «Наманганнинг олмаси» этюди, «Пахта байрами» композицияси шулар жумласидандир. Совет ва чет эл танқидчиларининг фикрича, юксак ижрочилик даражаси ҳам, шунингдек, рақсларда халқ характери — унинг меҳнатсеварлиги ва қалб саховати, тинчлик ва дўстликка интилиши ёрқин ифода этилганлиги ҳам «Баҳор» программаларининг алоҳида жозибадорлигини таъминлайди.

* * *

Шу куни Тошкентда Мукаррама Турғунбоева ҳайкали очилди. (ЎзТАГ).

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС ВА АПН МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИНМОҚДА

СОФИЯ. Халқ Болгариясида саноат корхоналарини автоматлаштириш ва модернизациялаш, ишлаб чиқаришни замонавий бошқариш системалари билан таъминлаш кенг программаси изчил амалга оширилмоқда.

Ишлаб чиқаришда узлуксиз технологик жараёнларни бошқариш учун мўлжалланган микропроцессор системалар Болгария саноати янгиликларидандир. Ўтган йилнинг ўзидагина саноатнинг турли тармоқларида, жумладан металлургия ва станоксозлик саноатида қарийб уч мингта шундай система жорий этилди. Бу эса айрим корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқаришни деярли икки баравар кўпайтириш имконини берди.

Ҳозирги вақтда БХРда микропроцессорлар билан таъминланган саноат роботларининг хилма-хил турлари жорий этилмоқда. Инсоннинг бундай механик ёрдамчилари ишлаб чиқариладиган буюмларнинг сифатини яхшилашга, мамлакат корхоналарида оғир қўл меҳнати ҳиссасини камайтиришга кўмаклашмоқда.

БУЮМЛАРНИНГ ЯНГИ ТУРЛАРИ

БУДАПЕШТ. Бу йил Венгрия машинасозлигининг юздан ортиқ корхонаси буюмлар структурасини такомиллаштириш программасига қўшилди. Программада бугунги кун талабларига жавоб берадиган, халқ хўжалигида кенг қўлланиб, чет элларда харидоргир бўлган маҳсулот ишлаб чиқариш мақсад қилиб қўйилган. Шу йилнинг ўзидаёқ машинасозлик корхоналари конвейеридан 2500 дан кўпроқ янги хил буюм тушади. Мазкур программани амалга ошириш учун бир қанча корхоналар реконструкция қилиниб, янги замонавий технология жорий этилмоқда.

Шу кунларда тармоқнинг энг катта корхоналаридан бири — Венгрия кемасозлик ва крансозлик заводида ишлар авж олдириб юборилган. Бу ерда совет инженерлари ва техникларининг бевосита иштирокида амалга оширилаётган реконструкция ишлари ишлаб чиқарилаётган буюмлар турининг қарийб 60 процентини янгилаш имконини беради.

ДАВЛАТ ФОНДИГА

КОБУЛ. Афғонистон пойтахтидаги саноат корхоналари давлат фондига 52 миллион афғоний топширди. Улар Апрель революциясининг беш йиллигига бағишланган меҳнат мусобақасида иштирок этдилар.

Маҳаллий матбуотнинг таъкидлашича, афғон меҳнаткашлари ҳаётидаги бу янги воқеа меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турларини кўпайтиришга кўмаклашиш билан бирга, ишчиларни меҳнатга виждонан муносабат руҳида тарбиялашга кўмаклашади, уларни ишлаб чиқаришнинг ҳақиқий хўжайинлари қилади. Меҳнат мусобақаси бир неча йил аввал вужудга келиб, ҳозир анъанага айланган. Бу галги мусобақада пойтахтдаги 29 корхона иштирок этди. Кобул уйсозлик комбинати ва Жангалак авторемонт заводи мусобақа пешқадамлари бўлишди.

Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитети, мамлакат касаба союзлари Марказий Кенгаши ва Афғонистон ёшлари демократик ташкилоти Марказий Комитетининг ташаббуси билан вужудга келган мусобақа борган сари кенг қулоч ёзмоқда. Ғолибларга Фахрий байроқлар, ёрлиқлар, қимматбаҳо совғалар, пул мукофотлари берилмоқда.

Ишлаб чиқариш самарадорлигини кўп даражада оширишга, хом ашё, электр энергияси, ёқилғини тежашга имкон берувчи ишчилар ташаббуси давлат планларини бажариш ва ортиғи билан бажаришда катта роль ўйнамоқда.

Ўтган йилги меҳнат мусобақасига якун ясаб, касаба союз ва партия комитетлари, корхоналарнинг маъмурияти келгуси йил режаларини тузмоқдалар, янги мажбуриятлар қабул қилмоқдалар.

«ҲАВО ДАРВОЗАЛАРИ»

ДЕҲЛИ. Ҳиндистоннинг барча халқаро аэропортларидаги хавфсизлик хизмати ходимлари орасида қаттиқ хавотирлик ҳолати эълон қилинди. Ҳиндистон пойтахтининг «ҳаво дарвозалари»да алоҳида эҳтиёткорлик чоралари кўрилди: аэровокзал биносида қўшимча нарядлар доимий навбатчилик қилиб, учиш-қўниш майдони бутун зонасини қўриқлаб турибди. Пассажирларнинг ҳужжатлари ва юклари синчиклаб текширилмоқда.

«Таймс оф Индиа» газетаси мамлакатда яширин иш олиб бораётган ва Ҳиндистоннинг шимоли-ғарбида «Сикхларнинг мустақил давлати — Халистон» деб аталган давлат тузилишини талаб қилаётган экстремист гуруҳлар пассажир самолётини олиб қочиб кетишни режалаштирганликлари тўғрисидаги хабар олингандан кейин шундай чоралар кўрилганлигини уқтириб ўтади.

Газета сепаратчилар шу вақтгача икки марта бундай террорчилик хуружини уюштирганликларини эслатиб ўтади. Улар ишғол қилган Ҳиндистоннинг авиалайнерлари Покистоннинг Лоҳур шаҳрига олиб кетилган эди. Покистоннинг ҳарбий маъмурияти Ҳиндистон ҳукуматининг бир неча марта қилган талабига қарамай, ҳинд маъмурларига самолётларни олиб қочиб кетган ва тақиқланган Дал Халс сепаратчи гуруҳидан бўлган каллакесарларни шу вақтгача қайтариб бермади.

Ҳиндистон матбуоти Покистон Панжоб штатида Ҳиндистонга қарши амалга оширилаётган ва АҚШ махсус хизмат идоралари томонидан йўллаб турилган фитнанинг бўғинларидан бири бўлиб қолганлигини бир неча бор уқтириб ўтди.

МАВСУМ ТУГАЛЛАНМОҚДА

ГАВАНА. Кубанинг асосий бойлиги бўлган шакарқамишни ўриб олиш ва қайта ишлаш навбатдаги мавсуми тугашига саноқли кунлар қолди. Республика шарқидаги Гранма вилояти меҳнаткашлари бу йил мамлакатда биринчи бўлиб шакарқамиш ўрим-йиғимини тамомладилар. Улар давлатга пландан ташқари маҳсулот етказиб беришни давом эттирмоқдалар.

Бу галги мавсумда об-ҳаво ноқулай келди. Кутилмаган сел ва довул сабабли йиғим-терим техникаси, шакарқамиш ўрувчилар ва қанд-шакар заводлари узоқ вақт бекор туриб қолди. Бироқ Куба халқи халқ хўжалиги барча бўғинларининг аниқ-пухта ишлашини, юксак ишлаб чиқариш интизомини табиат инжиқликларига қарши қўйди. Натижада қўлдан бой берилган вақтнинг ўрни бирмунча қопланди.

СОВЕТ КИТОБЛАРИ КАМПУЧИЯДА

ПНОМПЕНЬ. Бу ерда Совет китоблари кўргазмаси очилди. Кўргазмада кхмер, рус, француз ва инглиз тилларида СССРда нашр этилган сиёсий, илмий оммабоп, бадиий, болаларга мўлжалланган китоблар кенг намойиш қилинмоқда.

Кўргазмани халқаро китоб бирлашмаси КХР ахборот, матбуот ва маданият министрлиги билан биргаликда ташкил этди.

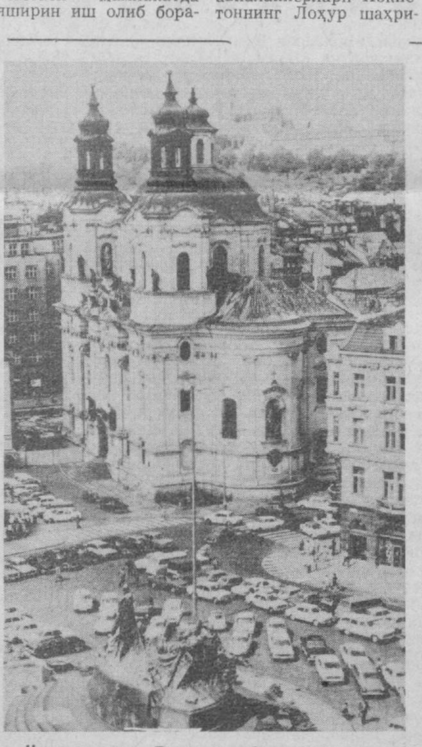

Чехословакия. Прагадаги Староместская майдони. 1918 йилда бу ерда социалистик Чехословакия учун прагаликларнинг намойиши бўлиб ўтган эди. Бу ерда халқ тантаналари ва йиғилишлари ўтказиладиган жойдир.

ЧТК—ТАСС фотоси.

СИНОВДАН ЎТДИ

Канаданинг «Скайшип» деб аталган биринчи дирижабли ёзги синовдан муваффақиятли ўтди. Бу учув аппаратининг узунлиги 50 метр бўлиб, баландлиги эса 20 метрни ташкил этади. Полиэстрдан тайёрланиб, ичи гели билан тўлдирилган бу дирижабль соатига 60 километр масофани босиб ўтиши мумкин. Дирижабль кабинаси 10 кишига мўлжалланган.

Мутахассисларнинг фикрича, бундай аппаратлар патруль мақсадларида, самолёт ёки вертолёт қўна олмайдиган жойларда қутқарув операцияларини бажаришда жуда қўл келади.

ТАБИАТ ИНЖИҚЛИКЛАРИ

Бундан икки ҳафта муқаддам Австралия ҳукуматининг об-ҳаво маълумотида янги Жанубий Уэлсс вилоятининг шимолий районларида узоқ муддатдан бери қурғоқчилик ҳукм суриб келаётганлиги қайд этилган эди.

Бугун эса бу районларга вертолёт жўнатилиб, улар зиммасига турар жой пунктларида истиқомат қилувчи маҳаллий аҳолини ташиб келтириш юклатилган. Чунки бу районларда рўй берган кучли жала туфайли турар жой бинолари сув остида қолган. Бундай тошқин сўнгги ўн йил ичида содир бўлган табиий офатнинг энг оғиридир, деб ҳисобламоқда маҳаллий аҳоли.

Роботлар ёрдамида

Япониянинг «Тоёта» концерни мутахассислари одам ёрдамисиз ишлайдиган автомобиль йиғув конвейери лойиҳасини яратишди. Бу ҳақда хабар берган Франс Пресс агентлигининг қайд қилишича, янги конвейер ўзига ўрнатилган 15 роботлар ёрдамида 45 секундда 35 автомобиль узелларини йиға олиши мумкин.

МОЗАМБИК. Мозамбиқ пойтахти Мапутунинг бугунги кўриниши.

К. Стржижовский фотоси.

«ОРТИҚЧА» КИШИЛАР

Бу йил дастлабки икки ой мобайнида Италиянинг йирик саноат корхоналарида иш билан таъминлаш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан қарийб беш процент қисқарган, деб хабар қилади Марказий Статистика институти. Ишчи ўринларини қисқартириш жараёни энг аввало саноатнинг тўқимачилик ва машинасозлик тармоқларида бошлаб юборилди. Расмий маълумотларга кўра, ҳозирги вақтда Италияда «ортиқча» кишилар армияси 2 миллион кишидан ошиб кетган.

• БОШ ВИСТАВКА ПАВИЛЬОНИДА

Аэрофлот: қулай ва тежамли

Мамлакатнинг бош виставкаси ташкил қилинган кенг экспозицияга аэрофлот тузилганидан буён ўтган олтмиш йил мобайнида эришган ютуқлари намойиш қилинган. «СССР транспорти» павильонига келган томошабинларнинг таассуротлар дафтарига жаҳондаги энг йирик авиакомпания фаолиятининг ғоят кенг кўлами ҳақида ёзиб қўйилган. Иттифоқ ички ҳаво йўлларининг узунлиги миллион километрдан ошиб кетди, аэрофлот самолётлари қарийб 120 чет эл маршрутларида мунтазам қатнамоқда. Авиация мамлакат халқ хўжалигига ҳам катта ёрдам бермоқда. Экинларни осмондан туриб минерал ўғит билан озиқлантиришнинг ўзигина ҳар миллион гектар ернинг ўзида минглардан кўпроқ тракторни ва бир ярим минг деҳқонни бош... ишлар учун бўшатиш имконини беради.

Аэрофлот бажараётган ана шундай катта ҳажмдаги хилма-хил ишларда ҳаво транспорти техникасидан фойдаланишнинг қулайлиги ва самаралилиги муҳим роль ўйнайди. Тармоқ олимлари ва новаторларининг СССР Халқ Хўжалиги Виставкасига қўйилган беназир, ғоят тежамли лойиҳалари мутахассисларнинг диққат-эътиборини ўзига жалб этмоқда.

Вазни бир ярим килограммдан ҳам кўп бўлмаган ёқилғини сарфлашнинг дискрет интегратори деб аталган приборлардан бири осмон йўлларида ҳар йили қўшимча равишда 1,5 миллион тоннагача юк ташиш имконини беради. Бунинг сири оддий: прибор ёқилғини контроль қилади ва муайян миқдордаги ёнилғи зарурлиги тўғрисидаги маълумотларни бериб туради. Бу эса транспорт машиналари ичида ёқилғининг керак бўлмаган запасини минимумгача етказади, парвоз вақтида ҳаво кемалари оғирлик марказининг координаталарини бирмунча аниқ белгилаш имконини беради. Домодедово аэропортининг ўзидагина интеграторни қўлланиш минглаб тонна ёнилғини тежашга ёрдам берди.

Самолётларнинг муайян баландликда учишини такомиллаштириш соҳасидаги ишлар комплекс авиация трассаларининг ўтказиш қобилиятини жиддий оширишни, ёқилғини тежашни ва осмонда пассажир ва юк ташиш таннархини камайтиришни лозим. Аниқ математик ҳисоблашлар, амалий маълумотларни анализ қилиш асосида баландлиги бўйича эшелонлар режимларининг бирмунча зич, лекин тўла хавфсиз йўллари тадқиқ этилмоқда. Сўнгра бундай тадбирлар турмушга жорий қилинмоқда.

Ҳаво транспорти сонининг кўпайиб бораётганлиги, аэропортлар юкининг ошиб бораётганлиги ана шундай такомиллаштиришни қўлланиш зарурриятини туғдирди. Тажриба шуни кўрсатдики, учиш баландлиги 9—12 километр бўлганида муайян баландликда учиш нормасини бир километрдан олти юз метргача пасайтириш — қарийб икки миллион сўм пулни тежаш имконини берди. Ҳозир мутахассислар янги ҳисоб-китобларни тайёрламоқдалар: эшелонларни ҳар беш юз метрда жойлаштириш белгиланди. Ҳаво дарвозаларининг ўтказиш қобилиятини кўпайтириш ва самолётларнинг ёнилғи сарфлашини камайтириш ҳисобига иқтисодий самара яна қарийб уч миллион сўмлик ортади.

Қитъалараро лайнерларнинг экипажлари эндиликда аэропортнинг ўзидаёқ парвоз қилишлари лозим бўлган маршрут бўйича олдиндан «учишлари» мумкин. Аэрофлот ердаги бўлимларининг ҳамма маълумотлари, шунингдек СССР гидрометеорология марказининг ахбороти электрон-ҳисоблаш машинаси ёрдами билан оператив бажариладиган бўлиб қолди.

Электрон-ҳисобл а ш машинаси негизида тахминий штурман ҳисоб-китобларини автоматлаштириш стендлари иттифоқ ички ва халқаро трассаларда жорий этилди, булар гражданавиацияси бош ҳисоблаш марказида, Ғарбий Сибирь, Украина ва Ленинград бошқармаларида бажарилмоқда.

(ТАСС).

ЛЕНИНГРАД. М. Горький номли академик Катта драма театри «Кафедра» спектакль премьерасини кўрсатди. Киевлик драматург В. Врублевская пьесаси асосида тайёрланган бу спектаклни СССР халқ артисти Г. Товстоногов ва унинг шогирди Киевдаги Л. Украинка номли рус драма театрининг бош режиссёри М. Резниковичлар саҳнага қўйишди. Пьесадаги бош ролни РСФСР халқ артисти О. Басилашвили ижро этди.

СУРАТДА: спектаклдан саҳна.

ТАСС фотохроникаси.

МАДАНИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

▲

«ИПАК ЙЎЛИ» ТЕЛЕВИЗИОН ФИЛЬМИ

Япония киноҳужжатчиларининг суратга олиш группаси Фарғона водийсидаги ишларини тугаллади. «Эн-йч-кей» телекомпаниясининг ходимлари қадимий ёдгорликларни ва археологик қазишма ўтказилган жойларни, шу ўлка шаҳар ва қишлоқларининг бугунги қиёфасини, меҳнаткашларининг шонли ишларини плёнкага туширдилар. Группа раҳбари, таниқли тарихчи ва археолог, Киото университетининг профессори Токаясу Хигути ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда қуйидагиларни айтди:

— Биз Ўзбекистонда «Ипак йўли» телевизион фильмини суратга ола бошладик. Бу фильм қадимда кўпгина мамлакатлар орқали ўтган машҳур савдо йўли тўғрисида ҳикоя қилади. Бизнинг бу ердаги ишимиз жуда самарали бўлди. Республикангиз ажойиб меҳнатсевар халқининг меҳмондўстлиги ва ёрдами бунга кўп жиҳатдан ёрдам берди. Ўзбекистоннинг сахий диёридаги учрашувлар бизда чуқур таассурот қолдирди ва бу учрашувлар ҳеч қачон унутилмайди.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ тарихини биласизми?

Даҳалар, маҳаллалар, одамлар

Совет даврининг дастлабки йилларига қадар Тошкент тўрт даҳага бўлинган шаҳар эди. Унга ташқаридан ўн икки дарвоза — Қаймас, Қўқон, Қашқар, Лабзак, Тахтапул, Қорасарой, Сағбон, Кўчимозор, Кўкча, Самарқанд, Камолон ҳамда Бешёғоч дарвозалари орқали кириларди. Ҳар бир даҳада ўнлаб маҳаллалар бўлиб, уларда яшовчи аҳоли ўз ота-бобосидан қолган, ўзи яшаётган даҳа ёки маҳаллага хос бўлган у ёки бу ҳунар билан шуғулланарди.

Бундан юз йил муқаддам, айтайлик, Шайхонтоҳур даҳасида 46 та маҳалла бўлган. Булар: «Янги шаҳар» деб аталган бешта маҳалла: Тожик, Қашқар, Сирлимачит, Илла, Қиёт, Қорёғди, Тошкўча, Мерганча, Ўқчи, Занжирлиқ, иккита Қатортерак, Турк, Эгарчи, Олмазор, Девонбеги, Қўқон орқаси, Баланд мачит, Говкуш, Шўртепа, Дегрез, Хадра, Ҳовузбоғ, Жанггоҳ, Ғишт мачит, Хўжа рўшнойи, иккита Оқ мачит, Дархон, Падаркуш, Қудуқбоши, Бодак, Шатак, Ганчтепа, Орқа кўча, Жаркўча, Мўғул кўча, Калтатой, Девонбурғ, Тарнов боши, Чалпак маҳаллаларидир.

«Туркистон ўлкаси йилномаси»нинг 1876 йилги нашрида келтирилган маълумотларга кўра, Шайхантоҳур даҳасида 3030 хонадон, 10200 киши яшаган, улар асосан чўян қуйиш, эгар-жабдуқ ясаш, обжувоз ёрдамида ёғ-мой тайёрлаш, хилма-хил бўз-мато тўқиш билан тирикчилик қилишган, бу ерда 570 га яқин тўқимачилик дастгоҳи бўлган. Шунингдек, аҳоли шаҳардан ташқаридаги хусусий ерларида 4370 танобга яқин ерда боғдорчилик, шоликорлик ҳамда ғаллакорлик билан машғул эди.

Худди шу даврга келиб Себзор даҳасига қуйидаги 38 маҳалла кирган: Кўгард, Катта, Ўрта ва Кичик Тахтапул, Чувалачи, Қорасарой, Ёв, Мозорхон, Қонли кўча, Десинкўча, Пуштиҳаммом, Махсидўзлик, Хотин мачит, Ғишт кўприк, Хўжа кўгачи, Лабзак, Работ, Қумлоқ, Хўжакўча, Яккачўп, Ҳазрат Имом, Тиккўча, Жинкўча, Парчабоф, Ботир, Охунгузор, Кунжак, Тинчоб, Кадавот, Чигитбоши, Хўжа Пархон, Тарнов боши, Каттасебзор, Дарвозакент, Шоҳингузор, Қози кўча, Оғамирсаид. Мазкур даҳа аҳолиси асосан этикдўзлик, махсидўзлик, бўзчилик, қорамолфурушлик билан банд бўлган, шунингдек, дон экишган. Жаъми (1870 йилларда) 2230 хонадон —18650 киши яшаган.

Кўкча даҳасида эса 31 маҳалла аҳолиси яшаган. Булар — Ҳофиз, Кўйки, Кўктут, Кўприкбоши, Катта ва Кичик Сағбон, Чақар, Тепа, Кунжак, Чиғатой, Пичоқчи, Чақичимон, Тўқлижаллоб, Калавлон Эшқувват, иккита Лангар, Ўзган, Кесак қўрғон, Хиёбон, Чўкчи, Кўнчи, Подахона, Чуқур қишлоқ, Сари хумдон, Кўкчи, Овназар, Айилиш, Ҳалимкўп, Дамай, Янги маҳалладир. Бу даҳада 2511 хонадон бўлиб, 20.000 дан зиёд аҳолининг кўпчилиги кўнчилик билан банд бўлган. 1871 йилда 340 дан ортиқ кўнчилик, 220 га яқин этикдўзлик-м а х с и дўзлик устахонаси, 6 та ғишт хумдон, 7 та кулолчилик устахонаси, 22 та тегирмон, 22 та обжувозхона ва бошқалар бўлган.

Бир аср муқаддам Бешёғоч даҳаси территориясида Янги боғхона, Камолон, Чақар, Дархон, Зевак ғишт кўприк, Баланд мачит, Сафароз, Чорсу, Эшонгузар, Самарқанд, Ўқчи, Дарвоза, Занги-ота, Минглар, Чўпонота, Сузукота, Саричопон, Жинли мачит, Ўзбек, Мирзақози, Гулбозор, Кўғирмоч, Терс-ариқ, Кўкмачит, Кулгулик, Тақалиқ-мозор, Қоратош, Яланқар, Мурод, Эскижўва, Арпапоя ҳамда Лайлак хона маҳаллалари (жаъми 32 та) жойлашган. Мазкур даҳада 1876 йилги маълумотга кўра, 1400 хонадон — 12.450 киши яшаган.

Шаҳардаги энг яхши боғ-роғлар ва полизкорлик ерлари худди шу даҳада ўринлашганлиги учун аҳоли асосан бутун Тошкентни мева-чева, сабзавот, узум билан таъминлаб турган. Албатта, вақт ўтиши билан, шаҳар аҳолиси тобора кўпая борган ҳамда янги-янги маҳаллалар ташкил топган. Октябрь инқилоби арафасида маҳаллалар сони 400 тага етган.

Тошкентда юқорида саналган асосий касби-корликлари д а н ташқари кишилар боққоллик, заргарлик, темирчилик, тақачилик, махсидўзлик, саррочлик (эгар-жабдуқ ясаш), мисгарчилик, кулолчилик, чақчилик (токарлик), дурадгорлик, тароқчилик, ошпазлик, нонвойлик, ҳолвапазлик, сомсапазлик ва мантипазлик, эгарчилик, йўртмадўзлик, қадоқчилик, чегачилик, сарроблик, аравакашлик ва ҳоказо ҳунарлар билан тирикчилик қилишган.

И. СУЛТОНОВ.

Кўсак қуртини қирувчи машҳур микро-биологик препарат дендробацлин ишлатишнинг янги усули зараркунандаларга қарши ҳар гектар ғўза майдонига ишлов бериш нархини ярим баравар камайтиради. Бу усул ўсимликларни ҳимоя қилиш Ўрта Осиё илмий-тадқиқот институтида ишлаб чиқилган.

• ОЛИМЛАР ЛАБОРАТОРИЯСИДА

ҲОСИЛДОРЛИК ОШДИ

Стандарт дендробациллиннинг кўсак қуртига қарши таъсир кучи оз. Бунинг сабаби шундаки, Иркутск Давлат университетининг олимлари препаратни яратганларида уни Сибирь ўрмонларини қуритадиган ҳашаротга мўлжаллагандилар. Дендробациллин кўсак қуртига яхши таъсир этмоғи учун унинг ҳар икки килограммига 300—500 граммдан қимматли ва ғоят заҳарли севин химиявий препаратини қўшиш керак. Бу эса ишлов бериш нархини анча ошириб юборади, бундан ташқари севин нафли ҳашаротларни қириб юборади, экин ўсишини бир мунча тўхтатади.

Институт олимлари заҳарли химикат қўшишдан воз кечишни таклиф этдилар. Дендробациллиннинг кўсак қуртига қарши самарадорлигини камайтирмаслик учун таркибидаги зараркунанда касаллигини қўзғатувчи элементни 3 баравардан зиёд оширишни таклиф қилдилар.

Янгилик институтнинг тажриба далаларида синаб кўрилганида соф микробиологик препарат орттирилган концентрациясининг самарадорлиги севин аралашмасига нисбатан паст бўлмай, ундан ҳатто юқори эканлигини кўрсатди. 16 гектарли майдонда 90 процентдан кўп зараркунанда қирилди. Айни маҳалда нафли ҳашаротлар даҳлсиз қолаберди. Ҳосилдорлик контроль участкага нисбатан гектар бошига 2 центнер ортиқ бўлди.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ ТАРОНАСИ КОНКУРС

• МАДАНИЯТИМИЗ ЗАҲМАТКАШЛАРИ

БАХТ ШУКРОНАСИ

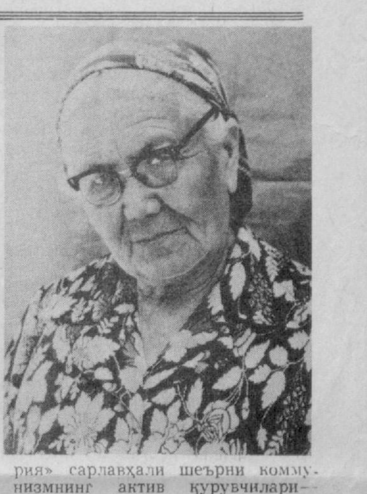

Кўҳна Тошкентнинг Бешёғоч даҳасидаги Маъдалихон маҳалласида дунёга келган Акмалхон Бухоро шаҳрида таҳсил кўрган, Осий тахаллуси билан шеърлар ёзган, ўз замонасининг ўқимишли кишиларидан бири эди. У 1907 йили ўз тақдирини пискентлик Мўътабархон Ҳакимхон қизи билан боғлади. Бу оилада тўнғич фарзанд — қиз туғилди. Пискентдан унча узоқ бўлмаган Қурама тоғ тизмалари ям-яшил гиёҳлар билан қопланган, кўзни қамаштирувчи қизил, тарғил, сариқ лолалар билан безанган, дилга ҳузур бағишловчи сўлим баҳор кунлари туғилган чақалоққа Музайяна деб исм қўйишди.

Музайянанинг тоғаси Абдулла Алавий илм-фанга берилган, тараққийпарвар, юксак маданиятли, хассос шоир киши эди. Музайяна тоғасининг ёрдамида болалар уйининг мураббияси Масфия исмли татар аёлдан ҳисоб, она тили ва жуғрофияни, Лида исмли рус аёлидан рус тилини ўрганди. Маҳалласидаги 13 қизга бош бўлиб, уларнинг Шамсижаҳон исмли муаллима қўлида савод чиқаришларига эришди. Пискентда уни ўқитган сўнгги муаллима Моҳира Сайфуллина бўлди.

Музайяна паранжисини Пискентда биринчилардан бўлиб ташлаган дугонаси Савринисо орқали аёллар бўлими ва хотин-қизлар клуби мудирлари билан алоқа боғлайди. Уларнинг ваъдаларини олгач, энагаси Ойимбибишнинг ёрдами билан паранжисини ташлаб, уйдан чиқиб кетади. Бу — 1927 йил 23 сентябрининг ойдин кечаси эди. Таъқиб остига олинишидан қўрққан Музайяна икки кун клуб мудираси Марям Батталованинг уйида яшириниб ётди. 25 сентябрь куни Музайяна Марям опа ёрдамида Тошкентга Ўзбекистон КП Марказий Комитети хотин-қизлар бўлимининг мудири Анна Алексеевна Аксентовичнинг уйига келади. Анна Алексеевна эртасига Музайянани ВКП(б) Марказий Комитетининг Ўрта Осиё бюросига олиб борди. У ерда республика хотин-қизлар журналининг редактори Ойдин Собирова, Тошкент ўзбек хотин-қизлар педагогика билим юртининг директори Робия Носирова ўтиришган экан.

— Тошкентда ўқийсанми? — сўрашди ундан Робияхон Носирова билан Анна Алексеевна.

— Жон деб ўқирдим-куя, бироқ қўрқаман, — деб жавоб берди Музайяна.

— Ленинградга ўқишга юборсак-чи?

— Жуда узоқ-да!

— Бўлмаса республика пойтахти Самарқандда ўқишингни маслаҳат берамиз.

— Розиман, албатта, ўқийман, — жавоб қилди Музайяна хушнудлик билан.

Музайяна билим юрти коридорида «Ёш тарбиячи» деворий газетасини кўздан кечириб турган эди, бир йигит ёнида тўхтаб, унинг нима учун маъюс бўлиб турганлигини суриштириб қолди.

— Шаҳодатномам бўлмаганлиги учун ўқишга қабул қилинмайдиган бўлдим, — жавоб берди Музайяна.

— Ундай бўлиши мумкин эмас. Нур сари интилиб, жасорат кўрсатганлар, хусусан қизлар ўқишга қабул қилинмайди, деб сизга ким айтди? — хушрўй бу йигит Музайянани билим юрти директори хонасига бошлаб кирди.

Музайяна ана шу йигитнинг ёрдами билан билим юртига қабул қилинди. Кейинроқ маълум бўлишича, унинг ўқиши тўғрисида ғамхўрлик қилган бу йигит билим юрти юқори курс студенти, бахт ва шодлик куйчиси Ҳамид Олимжон экан.

Музайянанинг тоғаси — республика пойтахтидаги педагогика академиясида доцент, илмий текшириш институтида катта илмий ходим сифатида иш бошлаган Абдулла Алавий 1927 йили бутун оиласини Пискентдан Самарқандга кўчириб олиб келди. Музайяна 1930 йили билим юртини муваффақиятли тамомлади ва педагогика академиясига ўқишга кирди, бу ерда таҳсил кўраётган Ойдин Собирова, Инобат Асад қизи ва Иқболхон Акбарова каби шоиралар билан танишди. Ўша йили баҳорда Абдулла Алавий яшаган уйининг катта боғида Музайяна билан она томондан қариндош бўлган, қисқа муддат Ленинграддаги жонли шарқ тиллари институтида таҳсил кўрган, яқинда Самарқандга ўқишга келган Лутфуллахоннинг тўйи бўлиб ўтади. Бироқ самимий муҳаббат билан қурилган ширин турмуш лаззати қисқа вақт давом этди...

Тоғасининг ўлими ва турмуш ўртоғининг ғами туфайли Музайяна педагогика академиясида ўқишни давом эттира олмайди. Уч йил Самарқанддаги ер тузувчилик ва агро-чорвачилик техникумларида тил ва адабиётдан дарс берди, сўнг Тошкентга кўчиб келди. Ўрта мактабларда дарс берди. Тошкентдаги 139-мактабга ўқитувчи қилиб тайинланди. Бир вақтнинг ўзида Свердлов номли театрда ҳам дарс берди. У ерда Мукаррамахон Турғунбоева, Лутфихон Саримсоқова, Назира Аҳмедова, Бегимхон, Сурмахон Алиева, Карим Зокиров каби санъаткорларга сўзни тўғри талаффуз қилиш қоидаларини ўргатди. 1939 йили касал отасини кўргани борган Музайяна ўз кўзига ишонмай қолди. Тўққиз йилдан бери дараги бўлмаган умр йўлдоши Лутфуллахон тўсатдан келиб қолди. Унга бахт чинакам кулиб боққандек эди.

Тошкент Давлат педагогика институтини имтиёзли диплом билан тамомлаган, ўз педагогик маҳоратини тинмай такомиллаштириб борган Музайяна Алавия 1940 йилда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг фольклор секторига илмий ходим бўлиб ишга ўтди. 1944 йилда эса катта илмий ходим вазифасига кўтарилди ва шу вазифада 1979 йилгача узлуксиз — 25 йил фаолият кўрсатди.

1959 йилда «Ўзбек халқ қўшиқлари ҳақида» деган темада диссертация ёқлаган Музайяна Алавияга филология фанлари кандидати илмий даражаси берилди. Олима ва шоира кўпгина илмий асарлар ва шеърлар тўпламларининг муаллифидир.

У ўзбек фольклористикасининг заҳматкаш олималаридан биридир.

Музайяна Алавия етук шоира ва ёзувчи ҳамдир. Унинг қаламига мансуб бўлган шеърлар, достонлар, очерклар, ҳикоялар ва публицистик мақолаларда ҳамиша давр нафаси уфуриб туради. Шоира 1963 йилда ёзган «Фахрия» сарлавҳали шеърни коммунизмнинг актив қурувчилари — совет хотин-қизлари қалбидан отилиб чиққан гулгун ҳаёт ва бахтиёрлик учун ташаккурнома деб атагим келади:

Меҳримиз қуёшдан зўр,
онамиз, сингилмиз, ёрмиз,
Шу азалий фазилат билан
чинакам бахтиёрмиз,
Севги, садоқат, вафо — бу
бари хуш атворимиз,
Шундай эътиборимиз,
қўйинг-чи, нигормиз, дилдормиз,
Бу боғу баҳорлар билан шу
ҳаётнинг зийнатимиз.

Чиндан ҳам опа ўзи ёзганидек, «ишлаш, ўқиш ва ором олишга соз» бўлган жонажон Ватанидан, уни камолотга етказган серқуёш республикасидан, кўҳна ва мангу навқирон Тошкентидан умр бўйи миннатдор, икки қўли кўксида — таъзимда:

Менга тўрдан жой берибдир
маърифат кошонаси,
Элга қилсам қанча хизмат —
бари бахт шукронаси...

Олима ва шоирага Беруний номидаги республика Давлат мукофоти лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими унвони, Меҳнат Қизил Байроқ ордени берилган. У СССР Ёзувчилар союзининг аъзоси.

Академик Воҳид Зоҳидов таърифлагандек, «Ўзи тарих, ўзи поэзия» бўлган Музайяна Алавия ўзбек адабиётининг, хусусан фольклористиканинг юксалишига ҳали кўп йиллар муносиб ҳисса қўшишларига имонимиз комил.

Мажид САМАДОВ,
Тошкент область, Пискент район «Меҳнат байроғи» газетасининг редактори, СССР Журналистлар союзининг аъзоси.

БУГУНГИ ТОШКЕНТ.
СУРАТДА: Ўзбекистон проспекти манзараси.

М. Нуриддинов фотоси.

• ФУТБОЛ ШАРҲИ

ҲУЖУМКОР ЎЙИН ПОЙДЕВОРИ

Май ойи спорт воқеаларига бой бўлди. Спортнинг айрим турлари бўйича халқаро учрашувлар бўлиб ўтди, СССР халқларининг VIII ёзги Спартакиадаси беллашувлари авжига чиқди.

Агар энг асосий спорт йўналишини аниқлайдиган бўлсак, у футбол бўлса керак. Шу ойда СССР Кубогининг, Европа Кубок эгалари Кубогининг финал учрашувлари, ёшлар ўртасида Жаҳон биринчилигининг якунловчи босқич мусобақалари ва ниҳоят Европа биринчилигининг ва Лос-Анжелес шаҳрида бўладиган Олимпиада турнирининг саралаш ўйинлари бўлиб ўтди. Бу баҳсларда мамлакатимиз терма командаси ва Олимпиада командаси ҳам қатнашмоқда.

Энди терма командаларнинг беллашувларда иштирок этиши билан боғлиқ ҳолда дам олган олий лига командаларининг аҳволи ҳақида тўхталайлик.

«Арарат» ва Минскнинг «Динамо» командаси ишончли ўйин кўрсатмоқда. Ўтган йилдагидек бу командалар ҳозир ҳам пешқадам учликдан жой олиб турибди. Шуни ҳам айтиш керакки, улар тўплаган очколари бўйичагина эмас, кўрсатаётган ўйиннинг мазмуни жиҳатидан ҳам ўзларига муносиб.

«Черноморец», Москванинг «Торпедо», «Шахтёр» командаларининг футболчилари ўтган йилнинг шу даврига нисбатан турнир жадвалида анча юқорига кўтарилишди. Ўтган йили биринчи лигада қатнашган «Жальгирис» ҳам мухлисларни хушнуд этмоқда. Шуниси қувончлики, бу командаларга ёш, лекин катта тажрибага эга бўлган А. Андриасян, Э. Малофеев, В. Прокопенко, Б. Зелькявичюс раҳбарлик қилмоқда. Тўғри, В. Иванов ва В. Носовнинг тажрибаси уларга нисбатан анча бой.

Ҳали унчалик машҳур бўлмаган П. Садирин ва В. Емец катта тренерлик қилаётган «Зенит» ва «Днепр» ҳам пешқадамларга яқин турибди.

Ўтган йилга нисбатан командалар ўртасидаги бунчалик ноўхшашликнинг сабаби нимада? Бугунги кунда ҳар бир футбол коллективининг муваффақияти ёки мағлубияти бир вақтлар буюк совет футбол педагоги ва назариётчиси айтганидек «учрашув энергетикаси»га боғлиқ бўлиб қолди. Бу гапнинг мантиқига ҳар бир ўйинчи ва команданинг ҳар бир учрашувда ўз имкониятларидан тўла фойдаланиши, чиройли ўйин кўрсатиши, илҳом билан ҳаракат қилиши, меҳнат ва маҳоратини аямаслик жамланган.

Командаларнинг турнир жадвалида эгаллаган ҳозирги мавқеига шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, пешқадамларнинг меҳнатсеварлиги, мақсад сари интилиши, техник ва тактик имкониятларига тан бериш керак бўлади.

Ўтган йилги мавсумда «Пахтакор» шу пайтда чиройли ўйин кўрсатганлиги, ҳар қандай рақиб билан дадил беллашганлиги учун пешқадам учлик сафида борган эди. Муваффақиятли старт ва бутун мавсум давомида бир хил ўйин кўрсатиш, охир оқибатда тошкентликларга умумий якунда олтинчи ўринни эгаллаш имконини берди.

Юзаки қараганда бу муваффақиятни бу йил такрорлаш ҳам мумкин эди. Чунки келажаги порлоқ «Пахтакор»нинг ёшлар составида ўзгариш бўлгани йўқ эди. Кубок ўйинлари ва мамлакат чемпионатининг дастлабки тур учрашувлари шуни кўрсатдики, командадаги айрим ўйинчиларнинг ўзларига бўлган талабчанлиги сусайиб кетди. А. Журавлёв, И. Иванов, А. Якубик сингари команданинг ярим ҳимоячилари ўзларининг имкониятлари даражасида ўйин кўрсатаётганлари йўқ. Ваҳоланки, майдон марказида уюштирилган ҳужум, ишлатилган чиройли комбинация кўп жиҳатдан коллектив услубини белгилайди. Н. Амриев, В. Жилькинлар ҳам жароҳатланганликлари туфайли тўла маҳорат кўрсатишмаяпти.

Ўйлаймизки, ярим ҳимоячиларнинг ўйинини яхшилаш «Пахтакор» тренерларининг эътиборида. Улар ярим ҳимоя чизиғидаги ўйинни кучайтириш учун барча чораларни кўришмоқда. Айрим ярим ҳимоячилар пахтакорчиларнинг Москвада «Спартак» ва «Динамо» Ленинградда «Зенит» командаси билан бўлган учрашувда ўзларини кўрсатиш имконига эга бўлишди. Аммо фақат Журавлёвгина ўзига қўйилган талаб даражасида ҳаракат қилди.

Шунга қарамасдан, тошкентлик футболчилар кейинги уч учрашувни ёмон ўтказмаганликларини айтиш керак. Уларнинг «Спартак» командаси билан бўлган учрашуви фрунзелик Богомазовнинг ҳеч қандай сабабсиз икки марта тошкентликларнинг дарвозасига ўн бир метрлик белгидан жарима тўпи белгилаш билан нохуш якунланди. Судьяни жазолашди, у олий лигадаги учрашувларга мавсум охирига қадар ҳакамлик қилиш ҳуқуқидан маҳрум этилди.

Москвада ўтказилган икки учрашувни машҳур футбол тактикларидан бири Н. Глебов шундай изоҳлади: «Черенковнинг ўн бир метрлик белгидан тепиб киритган тўпи томошабинларни завқлантирмади».

«Динамо» командаси билан бўлган учрашувда ҳам ўзбекистонлик футболчиларнинг ҳаракати томошабинларга маъқул бўлди. Тўпни узоқ масофадан бирбирига узатиш туфайли Якубик, Амриев, Кабаевларнинг жарима майдонларида пайдо бўлиши мухлисларни завқлантирди. «Спартак» ва «Динамо» командаларининг ҳимоячиларини ҳам Журавлёв анча эсанкиратиб қўйди. Шунга қарамасдан, «Пахтакор» ўйинчиларининг бир-бирларини тушунмасликлари, ҳал қилувчи дақиқаларда шошқалоқликка йўл қўйганликлари туфайли улар Дасаев ва Прудников қўриқлаётган дарвозаларга тўп кирита олмадилар. Тренерлар бу ҳақда ўйлаб кўришлари керак.

Ўйлаймизки, «Пахтакор»нинг устозлари ва ўйинчилари бу машҳур футбол билимдонининг фикрини эътиборга олишади ва тўғри хулоса чиқариб оладилар. Улар ҳужумкор ўйин кўрсатиш асосида ўз мавқеларини мустаҳкамлашади.

Э. АВАНЕСОВ.

Редактор
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ.

ҲАЗРАТИ ОЛИЙ ИШЧИЛАР СИНФИ, ЎЗ САФИГА ЧОРЛАЙДИ СИЗНИ!

Ҳар йили юзлаб йигит-қизлар умумтаълим мактабларини битирганларидан сўнг уч орденли В. П. Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга келадилар. Улардан кўплари бажарадиган ишларини олдиндан белгилаб олган бўладилар. Қасб ўрганмай ишга келганлар учун ҳам ҳамма шароит яратилган. Завод қошида ёшларни касбга йўналтириш бўйича иш олиб борадиган хона бу соҳада уларга яхши маслаҳатгўй бўлади. Бу ерда хоҳлаган касбни танлаш мумкин. Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, заводда ишчилар 250 мутахассислик бўйича меҳнат қиладилар. Ҳар бир соҳанинг иши ўзига хос қизиқарли. Биз тавсия қилаётган касблар машинасозлик корхоналарида энг оммавий ва зарур ихтисослар қаторига киради.

Слесарь–йиғувчи

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Авиабирлашмадаги слесарлик мутахассислари ичида энг кўп тарқалгани — механик йиғув ишлари слесарларидир. Слесарь-йиғувчи деталларни фрезерлайди, силлиқлайди ва бошқа операциялар учун бичади, чизмаларда кўрсатилган даражадаги ҳажмга деталларни узил-кесил етказади, алоҳида деталлар ва узелларни йиғади.

Слесарь-йиғувчи тишли узатгичларни регулировка қилади, ён ва радиал бурмаларни (завор) чизмада кўрсатилганидек техник шароитга мослайди, деталларнинг текис айланиши ва ҳаракатланишини таъминлайди. Йиғилган машина ва механизмларни махсус стендларда синовдан ўтказади. Йиғиш мобайнида йиғув чизмалари, кинематик схемалар, технологик карталардан фойдаланади.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** Йиғув ишлари қоида ва усулларини, самолётлар турли қисмлари ва узелларини, механизмларни йиғиш технологияси асосларини ўрганиб оласиз. Бундан ташқари турли хил металл, металл жисм ва ўлчаш асбобларидан, мосламалардан, шаблонлар ва ускуналардан фойдаланишни ўзлаштирасиз.

▲ **КАСБНИ ЎРГАНИШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Иш ғоятда сезгирликни, кўз билан яхши чамалай билишни, жисмоний чидамлилик, эътиборлиликни талаб этади.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Иш қатъий индивидуал, бир ёки икки сменали (сменалар ҳафталик бўлади) бўлиши мумкин.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита корхонадаги ўқув-ишлаб чиқариш цехида ёки оталиқдаги бирлашган билим юртлари — 166-шаҳар махсус профессионал техника билим юртида (Тошкент, Генерал Петров кўчаси, 331) ва 2-техника билим юрти (Тошкент, У. Юсупов кўчаси, Авиационний проезд, 10)да эгаллашингиз мумкин.

Темирчи–штамповкачи

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Металлга ишлов беришнинг кенг тарқалган ва тежамли усулларидан бири — штамповка қилишдир. Турли конструкциялардаги кўплаб деталлар штамповка усули билан бир ва икки йўлли штампга эга бўлган тобловчи машиналарда 30 тонна босимли фрикцион прессларда, 3 тонна ва ундан ортиқ куч билан тушадиган болғаларда, турли маркадаги пўлат, титан ва бошқа металлардан тайёрланган 1 минг 600 тонна босимга эга бўлган тоблаш штамп-прессларда тайёрланади. Деталларни эгиш ва горизонтал эгилувчан пресслар ёрдамида текис юзали материалларни иссиқ ва совуқ ҳолатда ишлаш жараёнида амалга оширилади. Темирчи-штамповкачилар металларни чўкдирадилар, чўзадилар ва кесадилар, унча чуқур бўлмаган айлана шаклидаги ва тўғри бурчакли туйнуклар тешадилар, штампларни ва ускуналарни ўрнатадилар. Кичик ҳамда ниҳоятда катта бўлган самолёт ускуналарини тайёрлайдилар.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** Болғалар, presslar конструкцияси ва ишлаш принципларини, тоблаш машиналари ва қиздириш печкаларига хизмат кўрсатиш қоидасини, металлар ва металлшунослик технологиясини, уларнинг физик, химик ҳолатини, ҳароратини ва қиздирилган ҳолда штамповка қилишда ишлов беришни ўрганиб оласиз.

▲ **КАСБНИ ЎРГАНИШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Кўз билан яхши чамалай билиш, диққат-эътиборни жамлай билишни, ҳаракатларга тез мослаша билишни ва металлар рангини ажрата билишни ўрганиш лозим.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Бир сменали, бригадали ёки индивидуал.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита ишлаб чиқаришда, бирлашманинг тайёрлаш-штамповкалаш цехларида ишлаб эгаллаш мумкин.

Токарь

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Токарлик — металларга ишлов берувчи энг оммавий касблардан биридир. Инсоният юзлаб йиллар мобайнида металлга ишлов берувчи мосламани такомиллаштириш ҳақида бош қотириб келади. Фаннинг исботлашича, дастлабки оддий токарлик мосламалари эрамизгача бўлган сўнгги минг йиллик охирларида пайдо бўлган. Эрамизгача бўлган 900—800 йил аввал эса кўплаб қўлланила бошлаган.

Бугунги кунда эса токарлар турли хил энг мукаммал станокларда ишламоқдалар. Бу касб бир-бирига яқин кўплаб касбларга бўлинади. Токарь каруселчи, токарь револверчи, токарь лекалчи ва бошқалар. Бу касбларнинг барчасини ўзлаштирган мутахассис токарь — универсалчи деб аталади.

Токарлик станокларда тайёрланадиган деталларга силлиқ ва босқичли валлар, ўқлар, втулкалар, ҳаракатлантирувчи винтлар ва бошқа цилиндрсимон ва конус шакллардаги деталлар киради. Детални тайёрлаш учун эса станок шу детални (унинг қандай шаклда эканлигига) ишланишига қараб мослаштирилади.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** Чизма бўйича ишларни бажариш, турли хил шаклга эга бўлган ҳар хил типдаги кесувчи асбоблардан фойдалана билиш маҳоратига эга бўлиш лозим. У асбобни чарҳлаш ва ишга ҳозирлаш ишларини амалга оширади, станокни турли хил шакл ва йўналишдаги резбаларни очишга созлайди. Токарь ишлов беришнинг оқилона усулларини танлай олиши ва ишлов берилаётган детални аниқ ўлчай билиши керак.

▲ **БУ КАСБНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Кўриш сезгисининг мутаносиблиги, тайёрланаётган деталларни кенг тасаввур эта олиши, эътиборлилик, саботлилик талаб этилади.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Иш икки сменали. Сменалар ҳафталик бўлади.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита ишлаб чиқаришда, бирлашма ўқув-ишлаб чиқариш цехида ёки 2-техника билим юрти (Тошкент, У. Юсупов кўчаси, Авиационний проезд, 10)да ва 166-шаҳар ҳунар-техника билим юрти (Тошкент, Генерал Петров кўчаси, 331)да эгаллашингиз мумкин.

Йиғувчи–парчинловчи

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Авиация саноатида парчинлаш энг оммавий ишлардан бири ҳисобланади. Парчинловчилар самолёт қурилишининг 30 процент ишини бажаради ёки 80 мингдан зиёд деталларни парчинланган чоклар ёрдамида туташтиради. Парчинловчи қуювчилар, темирчилар, токарлар, фрезерчилар бошлаган ишни якунлайди, бир қанча деталлар унинг меҳнатидан сўнг тайёр агрегатга айланади.

Парчинловчи жуда кўп операцияларни амалга оширади: оддий қўл ишларидан тортиб, мураккаб аппаратларни йиғиш ва синаш ҳам шу ажойиб касб эгаси зиммасига юкланади. Юқори малакали ишчи пневмодрел, пневмоболға, қайчи, развертка ва бошқалар сингари 50 хилга яқин асбоб ёрдамида 400 дан зиёд хилма-хил операцияларни амалга ошира олади.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** Самолётнинг фюзелляж, қанот, дум таянчларининг тузилишини ва асосий кучланиш иш схемаларини, металлар технологияси, пневматик асбобнинг ишлаш принципларини, жойлаштириш меъёри принципларини билиб оласиз.

▲ **КАСБНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Парчинловчи чидамли, кўз билан яхши чамалайдиган, диққат-эътиборли, техник жиҳатдан ишнинг кўзини биладиган бўлиши зарур.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Йиғувчи-парчинловчи иши индивидуал ҳамда бригада усулида, бир сменали бўлади.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида, йиғув-парчинлаш цехида, шунингдек бирлашма оталиғидаги 166-шаҳар ўрта ҳунар-техника билим юртида ва 2-техника билим юртида эгаллаш мумкин.

Фрезерчи

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Фрезерчи турли фрезер станокларида ишлаб, тишли шестерналар, фасонли юқори қисмлар, пазалар ва бошқа самолётсозлик ускуналари тайёрлайди.

Мураккаб операцияларни аниқ амалга ошириш учун фрезеровкачи замонавий асбоблар билан ишлайди. Станокда иш жараёнида асосий ҳаракатни (айланувчи) кесувчи асбоб-фреза бажаради. Фрезерчи заготовкани станок столига мустаҳкамлаб, деталнинг сиртини йўнади ва уни зарур бўлган ҳажмга келтиради, шунингдек, уларнинг сиртини тозалайди. Фрезерчи иш жараёнида фрезерлаш ҳисобида назарда тутилган ишларни амалга оширади, ишлов бериш ва кесиш режимлари изчил бўлишини белгилайди.

Бундан ташқари фрезерчи ўлчовчи ва ёрдамчи асбоблардан ҳам фойдаланади.

Фрезерчи иши ниҳоятда турли-туман ва қизиқарли бўлиб, у кўпинча анча мураккаб деталлар тайёрлайди.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** фрезер станоги, унинг узеллари ҳамда деталлари ўрганилади. Металларни қайта ишлаш технологияси кесиш режимлари аниқлигини, тўғри ўлчай билиш малакаларини эгаллаб оласиз.

▲ **КАСБНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Бу касбда ишлайдиган киши кўз билан яхши чамалай оладиган, диққат-эътиборли, эпчил ва қўл ҳаракатларини аниқ мувофиқлаштира оладиган бўлиши лозим.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Фрезерчи иши индивидуал ва икки сменали бўлади.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита ишлаб чиқаришда ёки бирлашма оталиғидаги 166-ўрта ва 2-техника билим юртларида эгаллаш мумкин.

Қолипловчи

▲ **ҚИСҚАЧА КАСБ ҲАҚИДА.** Қуювчиликда асосий ишлардан бири — қолипловчилик ҳисобланади.

Қолиплаш икки хил — қўлда ва машинада қолиплаш усулларида амалга оширилади. Қўлда баъзи бир деталлар ва оз туркумда чиқадиган қисмлар учун қолиплар тайёрланади. Қўлда қолип тайёрлаш жараёни қуюв шаклларини тайёрлаш ҳисобланади. Қолипловчи уни тупроқ қоришмадан тайёрлайди. Қоришма ўтга чидамли, газ ўтказмайдиган, ёпишқоқ ва мустаҳкам бўлиши лозим.

Машинада қолиплаш процесси эса бир мунча осон кўчади. Чунки юқорида санаб ўтилган қўл ишларини механик мосламалар амалга оширади.

Қолипловчилик касби ниҳоятда мураккаб бўлиб, у турли хил фасон ва ўлчовдаги деталларни ясашда катта маҳорат кўрсатишни лозим бўлади.

▲ **БУ КАСБДА ИШЛАБ ТУРИБ...** Турли хил қоришмалар составини ва хусусиятларини, шаклларни тўлдириш зичлигини, газ ўтказмаслигини, қуритиш режимларини билиб оласиз.

Шунингдек, ўзингиз детал тайёрлаётган металларнинг физик ва химик хусусиятларини, иссиқлик меъёри ва маҳсулот сифатини тўғри аниқлай билиш малакаларини ҳосил қиласиз.

▲ **КАСБНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН ЗАРУР СИФАТЛАР.** Қолипловчи ҳаракатларни мувофиқлаштира олувчи, кучли, эпчил, чидамли бўлиши керак. Шунингдек, кўз билан яхши чамалай оладиган, диққат-эътиборли бўлиши лозим.

▲ **БЎЛАЖАК ИШ ШАРОИТЛАРИ.** Иш бригадали ва индивидуал, бир сменали.

▲ **БУ КАСБНИ** бевосита ишлаб чиқаришда, бирлашманинг қуюв цехида эгаллаш мумкин.

ИШЛАБ ТУРИБ ЎЗ МАЛАКАНГИЗНИ ОШИРИШИНГИЗ МУМКИН

Корхонада умумий ва иқтисодий таълимни янада ошириш учун барча шароитлар яратилган. Сменали кечки мактаблар, Ю. А. Гагарин номидаги авиация техникуми (Тошкент шаҳар, Куйбишев кўчаси 12), Беруний номидаги Тошкент политехника институтининг самолётсозлик факультети (Навоий кўчаси, 17)да ўз малакангизни оширишингиз мумкин. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда самолётсозлик бўйича инженер-механик, металлга совуқ ишлов бериш бўйича инженер-технолог, инженер-иқтисодчи, автоматика системаларини монтаж қилиш ва ҳисоблаш техникаси назорати бўйича инженер-механик, саноат асбоб-ускуналари ремонти бўйича техник-механик, техник-асбобсоз, конструктор дипломини олишингиз мумкин.

СИЗНИНГ КЕЛАЖАГИНГИЗ

Тажриба тўплагач ва махсус маълумотга эга бўлгач, бригадир, мастер, цех бошлиғи ва ҳоказо бўлишингиз мумкин.

МАИШИЙ ШАРОИТЛАР

Завод қошида яхши жиҳозланган ётоқхоналар, дам олиш уйлари, пансионатлар мавжуд. Ҳар йили минглаб чкаловчилар касаба союзлари йўлланмалари билан мамлакатимизнинг марказий соғломлаштириш муассасаларида бўладилар. Заводда иккита клуб бор. Уларда турли тўгараклар, комсомол-ёшлар театри ва театр студияси иш олиб боради. Заводнинг «Старт» стадионида спорт билан актив шуғулланишингиз мумкин.

МАТЕРИАЛЛАРНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МЕҲНАТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИ БИЛАН В. П. ЧКАЛОВ НОМЛИ АВИАЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ БИРГАЛИКДА ТАЙЁРЛАГАН.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41, Телефонлар: секретариат — 33-57-02; бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат — 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ—32-54-19; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари—32-55-32; хатлар — 32-29-70; эълонлар бўлими — 33-81-42; нашриёт диспетчери — 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

31 МАЙ, 1983 й. Р—07228. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонасида офсет усулида босилган. Тошкент шаҳри. Б-2015. ИНДЕКС 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12